

Aan de colleges van Gedeputeerde Staten
(d.t.v. de IPO-contactfunctionarissen)

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		E 08519/2018	10 juli 2018
onderwerp			
Tussenstand Klimaatakkoord			

Geachte mevrouw, heer,

Op 10 juli jl. is de "Tussenstand Klimaatakkoord" door Ed Nijpels als voorzitter van het Klimaatberaad aangeboden aan minister Wiebes als coördinerend bewindspersoon Economische Zaken en Klimaat. Het akkoord is tot stand gekomen na maanden onderhandelen door overheden (waaronder provincies), maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Deze zomer zal het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) de plannen doorrekenen om te bezien of de plannen opgeteld leiden tot 49% CO2 reductie in 2030, waarna het kabinet een reactie zal formuleren en de onderhandelingen eind september worden hervat.

Met deze brief informeren wij u als colleges van GS over de volgende zaken:

- Totstandkomingsproces van de Tussenstand Klimaatakkoord
- Besluitvormingsproces Klimaatakkoord en rol van colleges van GS en Provinciale Staten
- Positionering van het gezamenlijke aanbod van provincies in de Tussenstand Klimaatakkoord:
 - o Regionale Energie Strategieën
- Inhoudelijke reflectie sectorhoofdstukken op grond van de door de Bestuurlijke Adviescommissies de afgelopen maanden geformuleerde onderhandelingsinzet aan de tafels
- Woordvoeringslijn

U kunt de inhoud van deze brief tevens gebruiken om uw Staten mee te informeren.

Totstandkomingsproces Tussenstand Klimaatakkoord

Op grond van de afspraken in het Interbestuurlijk Programma (14 februari 2018) hebben de gezamenlijke provincies met een in het IPO-bestuur samengestelde bestuurlijke delegatie deelgenomen aan de onderhandelingen voor het Klimaatakkoord:

- Klimaatberaad Breed: de heer Bovens als voorzitter van het IPO-bestuur (opvolger de heer Van Dijk in dit gremium),

Inlichtingen bij : Mariëlle Hetem
Doorkiesnummer : 06 1564 6714
Bijlagen : ---

- Elektriciteit: de heer Stelpstra (bestuurlijke adviescommissie (BAC) Energie),
- Gebouwde Omgeving: de heer Weber (BAC Energie),
- Industrie: mevrouw Homan (BAC Energie),
- Mobiliteit: mevrouw Gräper-Van Koolwijk (BAC Mobiliteit),
- Landbouw & Landgebruik: mevrouw Maij en de heer Drenth (BAC Vitaal Platteland).

De inzet aan de tafels is gevoed vanuit de inhoudelijke BAC's en bouwde voort op de door het IPO Bestuur samen met VNG en Unie van Waterschappen aangeboden Investeringsagenda "naar een duurzaam Nederland".

Deze onderhandelingen hebben nu geleid tot een tussenstand van het Klimaatakkoord. Dit is nadrukkelijk geen hoofdlijnen akkoord waar besluitvorming over plaatsvindt en heeft daarmee geen formele status.

Besluitvormingsproces Klimaatakkoord eind 2018

Onderstaand is schematisch het te doorlopen besluitvormingsproces geschetst waarbij rekening is gehouden met de termijnen zoals provincies die hanteren.

- 10 juli de Tussenstand Klimaatakkoord wordt vanuit het IPO Bestuur met een eerste reactie op de teksten ter informatie naar de colleges van GS en via de colleges naar de Provinciale Staten verzonden.
- September: bespreking van de doorrekening in bestuurlijke adviescommissies en IPO-bestuur.
- 12 september bestuurlijk overleg met het Rijk, VNG en Unie van Waterschappen.
- Eind september de doorrekening van de tussenstand Klimaatakkoord inclusief appreciatie vanuit IPO Bestuur en medeoverheden wordt door het IPO-bestuur aan de colleges van GS verzonden. De colleges van GS kunnen op basis van deze stukken de Provinciale Staten informeren. Waarmee de colleges van GS en de Provinciale Staten in de gelegenheid worden gesteld zich uit te spreken over de Tussenstand Klimaatakkoord en doorrekening door PBL.
- Eind september tot en met december onderhandelingen Klimaatakkoord door de bestuurlijke delegatie.
- Eind 2018 besluitvorming over het Klimaatakkoord inclusief definitieve doorrekening door PBL. Vanuit IPO-bestuur zal dit akkoord voorgelegd worden aan de colleges van GS, die bij de besluitvorming de Provinciale Staten kunnen betrekken.

Positionering van gezamenlijk aanbod provincies: Regionale Energie Strategieën

Regionale energie strategieën, het aanbod zoals we dat als gezamenlijke provincies hebben gedaan richting kabinetsformatie, zijn stevig verankerd in de Tussenstand Klimaatakkoord. Niet alleen overheden, maar ook maatschappelijke organisaties en de netbeheerders beargumenteerden het belang van gestructureerde en zorgvuldige ruimtelijke besluitvorming met daarbinnen ruimte voor participatie om maatschappelijke acceptatie voor de keuzes te ontwikkelen.

In het Klimaatakkoord zijn de regionale energie strategieën verder uitgewerkt en gericht op de opgaven hernieuwbare elektriciteit en warmte op land en de daarbij nodige infrastructuur en opslag. In het Klimaatakkoord is het doel van een regionale energie strategie (RES) als volgt opgeschreven. "Met de RES krijgen regio's de ruimte om naar eigen inzicht hun opgave qua omgevingsbeleid voor meer hernieuwbare energie (hernieuwbare elektriciteit en hernieuwbare warmte) concreet te beleggen, waarbij participatie van burgers een elementair onderdeel is. Eind 2019 is duidelijk hoe de regio's invulling geven aan de landelijke opgave."

Daarmee ondersteunen ook de deelnemers aan het Klimaatakkoord de aanpak. Provincies hebben de regie gepakt om de regionale strategieën in de regio samen met gemeenten en waterschappen

te organiseren. Vanuit IPO ontwikkelen we samen met Rijk en koepels deze zomer en het najaar de nationale werkstructuur waarbinnen we voor de realisatie van de RES komen tot gezamenlijke datasets, rekensystematiek ten behoeve van de monitoring en een gezamenlijk kennisprogramma. Voor de gebouwde omgeving zullen de RES en de wijkaanpak in samenhang worden ontwikkeld. Deze samenhang zal ook in de nationale werkstructuur worden geborgd.

Eerste oordeel

Algemeen

We constateren een groot verschil in karakter van de opgaven en (detail) niveau van de hoofdstukken. Zo is gebouwde omgeving relatief concreet in verhouding tot bijvoorbeeld mobiliteit. Bij het sluiten van het Klimaatakkoord eind 2018 vraagt dit van alle sectoren nog een stevige concretisering. Dit vraagt kort na de zomer een heldere uitvraag vanuit het Klimaatberaad.

Voor de hoofdstukken die de dwarsdoorsnijdende thema's betreft geldt dat deze niet zijn besproken in het Klimaatberaad, noch aan de sectortafels. Het is goed dat hier al enkele aandachtspunten zijn geformuleerd, maar wij zien die aandachtspunten daarmee als bespreekpunten in plaats van conclusies.

De uitwerking van het instrumentarium en de daarbij horende financiële dekking vormt een belangrijk aandachtspunt en is een randvoorwaarde om de maatregelen zoals in de stukken opgenomen te realiseren.

Elektriciteit

Vooraf bij de hernieuwbare opwekking op land spelen provincies vanuit hun bevoegdheden in de ruimtelijke ordening een belangrijke rol. Aan de sectortafel elektriciteit hebben provincies gepleit voor de regionale energie strategieën waarmee per regio de techniek gekozen kan worden die past bij het gebied en die door de maatschappij geaccepteerd wordt. Gezien de omvang van de opgave is ingezet op het basispakket van 49% CO2 reductie. Voor deze opgave zijn de concrete ambities uitgewerkt en geïnstrumenteerd voor hernieuwbare elektriciteitsproductie in 2030, waarbij in totaal 84 TWh hernieuwbare elektriciteit geproduceerd wordt (ter vergelijking: in 2017 bedraagt de hernieuwbare elektriciteitsproductie circa 17 TWh). Aan de onderhandelingstafel is over dit basispakket van 49% met 12 TWh als harde doelstelling overeenstemming bereikt. We brengen in de regio in beeld of ook de 55% CO2 reductie opgave haalbaar is. Daarmee is de opgave hernieuwbare elektriciteit die voortkomt uit andere sectoren geen onderdeel van de opgave op land.

Daarbij wordt gewerkt met een techniek-neutrale opgave. Zo zijn gemeenten en provincies in staat een goed plan met draagvlak te maken met de regionale energiestrategieën (RES), binnen criteria ten aanzien van kosteneffectiviteit, doelbereik, ruimtelijke inpassing en (impact op) het energiesysteem op te stellen. Daarbij liggen de consequenties aan extra vermogen wind of zon niet op voorhand vast. Eind 2019 is duidelijk hoe de regio's invulling geven aan de landelijke opgave.

Over die verdeling maken we als decentrale overheden regionaal keuzes. Vast staat dat het moet optellen tot de nationale opgave. Over de manier waarop we die verdeling vormgeven zal in het IPO Bestuur na voorbereiding in de BAC Energie de komende maanden gesproken worden.

Gebouwde Omgeving

Binnen de sector Gebouwde omgeving staat het gasvrij maken van woningen en andere gebouwen centraal. Cruciaal wordt het draagvlak dat gemeenten weten te realiseren bij hun bewoners. Een "wijkgerichte aanpak" staat daarbij centraal. Provincies zullen hierbinnen een belangrijke faciliterende rol gaan vervullen via onder andere de RES:

"In regionale energiestrategieën (RES) zal de regionale samenhang van keuzes - bijvoorbeeld de inzet van warmtebronnen in de regio - worden vastgelegd. Met de RES worden regionaal aanwezige (rest)bronnen in beeld gebracht en vraag en aanbod op elkaar afgestemd, zowel richting het lokale als in samenhang met het landelijke niveau. Gemeenten werken daartoe met provincies, waterschappen en netbeheerders samen in energieregio's. Faciliterend beleid vanuit gemeenten en provincie met het oog op de benodigde ruimtelijke inpassing in de omgeving van warmtebronnen en warmtenetten wordt georganiseerd op basis van de RES, waarbij een duidelijke rolverdeling tussen decentrale overheden wordt afgesproken".

Er zal een door het Rijk en medeoverheden opgezette leidraad worden ontwikkeld waarin de gevolgen voor keuzes per wijk op basis van objectieve data in beeld worden gebracht. De informatie zal worden beheerd en geactualiseerd door een op te richten Expertise Centrum Warmte (ECW). Na de zomer zullen we de verbinding tussen wijkaanpak, RES en nationale werkstructuur verder uitwerken.

Industrie

De opgave voor de industrie is fors en is verbreed van een energie opgave naar een transitie in zowel energie als grondstoffen. Dit is een positieve ontwikkeling. In de industriële clusters zijn met o.a. de betrokken provincies stevige maatregelenpakketten ontwikkeld. Daarmee is de Tussenstand ondanks het soms abstracte karakter stevig. De geformuleerde maatregelen vragen na de zomer nog veel uitwerking vooral m.b.t. instrumentarium en de verdeling van de lasten.

Als toezichthouder hebben de gezamenlijke provincies ingezet op harmonisatie wet- en regelgeving voor energiebesparing. Daarover is overeenstemming bereikt zodat deze afspraak in het najaar uitgewerkt kan worden.

Mobiliteit

Het hoofdstuk Zorgeloze mobiliteit is ambitieus, maar ook sterk afhankelijk van de keuzes die het Rijk straks maakt. Zo zet de Mobiliteitstafel in op de mobiliteitstransitie door anders te gaan reizen, gebaseerd op ruimte-efficiënte collectieve vervoerssystemen, deelauto's, fiets, Mobility as a Service. Wij constateren als gezamenlijke provincies samen met de overige deelnemers aan de Mobiliteitstafel dat we nu stappen moeten zetten om richting 2050 de CO2-uitstoot van mobiliteit richting nul te brengen.

In bestuurlijk overleg zullen wij het Rijk vragen om drie wissels om te zetten:

- Zorg voor een level playing field tussen modaliteiten, zodat het aantrekkelijk wordt om te investeren in en gebruik te maken van vervoersvormen die zorgen voor betere bereikbaarheid, leefbaarheid, gezondheid en duurzaamheid.
- Stel investeringskaders bij zodat er meer middelen beschikbaar komen voor het integraal aanpakken van mobiliteitssystemen, in plaats van geld beschikbaar te stellen voor óf weg, óf OV, óf fiets. Daarmee vergoten we de impact van de provinciale investeringen.
- Zorg voor landelijke regie.

Bij het vervolg van de onderhandelingen borgen we dat de formulering voor de experimenten met anders betalen voor mobiliteit niet leidt tot ongewenste effecten. Dit geldt ook voor de teksten over brandstoffenmix/biobrandstoffen. In de huidige vorm verwachten we dat uit de doorrekening van PBL zal blijken dat de CO2 reductie die bij biobrandstoffen is ingeboekt te hoog is ingeschat en relatief kosten inefficiënt zal zijn.

Landbouw en Landgebruik

Het hoofdlijnenakkoord voor het onderdeel landbouw en landgebruik bevat goede bouwstenen voor verdere uitwerking. Positief is dat alle partijen zich bewust zijn van de omvang van de opgave en verdere stappen willen zetten dan in het Regeerakkoord opgenomen. De gezamenlijke ambitie waarvoor maatregelen in beeld zijn bedraagt 4,9 – 5.1 Mton, waar de opgave uit het Regeerakkoord 3,5 Mton bedroeg. Maar de partijen zijn er nog niet: er ligt nog een enorme uitdaging het op hoofdlijnen geformuleerde maatregelenpakket te concretiseren. Hoewel er nog veel te doen is zijn we tevreden met waar we nu staan en willen we een constructieve bijdrage leveren aan de verdere uitwerking.

Aan het nu geformuleerde pakket maatregelen leveren de provincies een stevige bijdrage vanuit hun rollen en verantwoordelijkheden op het gebied landbouw en landgebruik c.q. vitaal platteland (natuur en landbouw). Provincies zijn onder meer aan zet om via meer klimaatinclusief natuur- en omgevingsbeleid de hoeveelheid koolstof opgeslagen in bossen en bomen te vergroten (0,3-0,5 Mton) en om de regie te nemen om via een gebiedsgerichte aanpak de broeikasgasemissies vanuit landbouwbodems in veenweidegebieden terug te brengen (Ca 1 Mton). Door inzet van innovatie- en stimuleringsbeleid en faciliterend omgevingsbeleid ondersteunen de provincies de landbouwsectoren en met name de veehouderij bij hun klimaatopgaven (3,6 Mton).

Een belangrijk aandachtspunt vormen de financiële en juridische randvoorwaarden om de inzet te kunnen realiseren. Op basis van de doorrekening zullen we deze in het najaar vormgeven.

IPO-reactie

De woordvoering vanuit het IPO over de tussenstand van het Klimaatakkoord in het algemeen ligt bij IPO-voorzitter Theo Bovens, als lid van het Klimaatberaad breed. Vragen aan het IPO over de resultaten per tafel worden beantwoord door de gemandateerde IPO-bestuurders;

- Klimaatakkoord Breed; de heer Bovens als voorzitter van het IPO-bestuur, lid Klimaatberaad
- Elektriciteit de heer Stelpstra (BAC E),
- Gebouwde Omgeving de heer Weber (BAC E),
- Industrie mevrouw Homan (BAC E),
- Mobiliteit mevrouw Gräper – Van Koolwijk (BAC Mobiliteit),
- Landbouw & Landgebruik mevrouw Maij en de heer Drenth (BAC VP).

De reactie van het IPO op deze tussenstand is als volgt;

Het IPO is blij met de inbreng die de provincies hebben kunnen leveren om samen met medeoverheden, het bedrijfsleven en maatschappelijke partijen tot afspraken op hoofdlijnen te komen over de wijze waarop Nederland de CO2-uitstoot met 49% terugdringt in 2030. Hierbij hebben de provincies de regionale energie strategieën, ons aanbod richting de kabinetsformatie, als basis gehanteerd. Het IPO is verheugd dat niet alleen overheden, maar ook maatschappelijke organisaties en de netbeheerders aan de tafels het belang hebben benadrukt van gestructureerde en zorgvuldige ruimtelijke besluitvorming. Ook de ruimte voor participatie om maatschappelijke

acceptatie te stimuleren, een belangrijk onderdeel binnen de RES, wordt als belangrijke randvoorwaarden gezien bij het opstellen van het Klimaatakkoord.

In het Klimaatakkoord zijn de regionale energie strategieën verder uitgewerkt en gericht op de opgaven hernieuwbare elektriciteit en warmte op land en de daarbij nodige infrastructuur en opslag. In het Klimaatakkoord is het doel van een RES als volgt opgeschreven. "Met de RES krijgen regio's de ruimte om naar eigen inzicht hun opgave qua omgevingsbeleid voor meer hernieuwbare energie (hernieuwbare elektriciteit en hernieuwbare warmte) concreet te beleggen, waarbij participatie van burgers een elementair onderdeel is. Eind 2019 is duidelijk hoe de regio's invulling geven aan de landelijke opgave."

Hiermee wordt door de deelnemers aan het Klimaatakkoord deze aanpak gesteund. Provincies hebben de regie gepakt om de regionale strategieën in de regio samen met gemeenten te organiseren. Vanuit IPO ontwikkelen we samen met Rijk en koepels deze zomer en het najaar de nationale werkstructuur waarbinnen we voor de realisatie van de RES als IPO de gezamenlijke datasets, rekensystematiek ten behoeve van de monitoring en een gezamenlijk kennisprogramma ontwikkelen. Voor de gebouwde omgeving zullen de RES en de wijkaanpak in samenhang worden ontwikkeld. Deze samenhang zal ook in de nationale werkstructuur worden geborgd.

Nadat de gepresenteerde plannen zijn doorberekend door het PBL in september komen de provincies met een eerste oordeel over het gehele pakket aan maatregelen, waaronder de inzet die dit pakket van de gezamenlijke provincies vraagt. Pas hierna zal het besluitvormingsproces binnen de afzonderlijke provincies worden gestart.

Met vriendelijke groet,
INTERPROVINCIAAL OVERLEG

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'B' followed by a horizontal line and a small flourish.

drs. Th.J.F.M. Bovens
voorzitter Interprovinciaal Overleg